

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

Samlinger

til

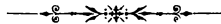
Jydsk Historie og Topografi.

~~~~~  
2. Række. III. Bind.  
~~~~~

Udgivet

af

det jydsk historisk-topografiske Selskab.

Aalborg.

Marinus M. Schultz's Forlag.

Trykt i Stiftsbogtrykkeriet.

1891—93.

Bidrag til Øklosters og Oxholms Historie.

(Af Andreas Barfod, Sognepræst på Øland.)

Hovedgården Oxholm ligger på Øland i Limfjorden. Øland¹⁾ svarer nu ikke til sit Navn, da den ved en Dæmning, som fører over til Sønderøxe i Brovst Sogn, er landfast med Vendsyssel, men den har tidligere været en Ø, der ved Færge sattes i Forbindelse med Fastlandet. Dette ligger dog langt tilbage i Tiden; *hvornår* Dæmningen er anlagt, kan ikke angives. På begge Sider af denne er store Stykker Land inddæmmet, hvoraf dog endnu den mindste Part er kultiveret til Agerland.²⁾

Den nuværende Gård Oxholm var oprindelig et Kloster, som ved Reformationen blev seculariseret og kom ind under Kronen, hvorfra den siden gik over til private Ejere, hvorfor de få Oplysninger, der har kunnet samles, naturligt falder i tre Perioder: 1) Klostertiden. 2) Under Kronen. 3) I privat Eje.

¹⁾ Når man på Grund af Navneligheden har villet finde en Forbindelse mellem de 2 tæt ved hinanden liggende Øer i Limfjorden: Øland og Gjel — og Øland og Gulland i Østersøen — er det vist en mere end vovelig Gissning.

²⁾ På en af disse Inddæmninger var en Bondekarl Kristen Jensen Tranum, der endnu lever som Husmand på Øland, 1857 så heldig at stikke sin ene Fod ind i en massiv Guldring, hvis Værdi han fik godtgjort med 1250 Rdl. Ringen er indlemmet i den oldnordiske Samling i Kjøbenhavn. (Trap V. 110.)

I. Klostertiden.

Økloster, som man i de ældste Tider også finder skrevet Øødhæ og Hø, var allerede i det 12. Århundrede stiftet af den Børglumske Bisp Tyko eller Tyge for Nonner af Benediktinerordenen. Dette erfares af en gammel Registratur over Øklosters ældste Dokumenter, hvor der omtales en Latinsk »vidisse«: »at Bisp Tyge udi Børlum hafde stiftet aff sin saune oc rette arffue Økloster til fatige Nunner deres Opholdt, som ware aff Sancti Benedicti Orden«. ¹⁾

Denne Biskop Tyge, der stod i et nært Venskabsforhold til Absalon, havde været Præst ved Erik Lams Hof, og blev af denne, kort før hans Død 1147, hjulpen til det Børglumske Bispedømme. Siden nævnes han som et Hovedvidne imod Prins Buris (c. 1166), og døde 1178. ²⁾ — Når Klosteret blev *stiftet*, kan ikke siges nøjagtigere, end at det må være sket i denne Biskops Tid, altså omkring Året 1160. ³⁾

Man har på én eller anden Måde sat Økloster i Forbindelse med et andet Kloster, der skal have ligget i Torslev Sogn, vest for Øland og heddet Styvelskloster, hvis Nonner til et senere Tidspunkt (omkring 1520) skulle være flyttede over til Økloster, der da tillige skulde være kaldet Styvelskloster. ⁴⁾ Sagnet herom er meget uklart, men at der på den nordre Side af Fjorden har ligget et Kloster, antages den Dag i Dag almindeligt af Egnens Befolkning, skønt det omtales som et Munkekloster. ⁵⁾ Også Styvelsnavnet lever endnu, da der i Torslev Sogn findes et Hospital af dette Navn for gamle Mennesker, men når man har villet sætte Styvelskloster i Forbindelse med Hovedgården Kokkedal i Torslev, er dette vist aldeles urigtigt.

Det næste, der høres om Økloster, er, at dets Friheder

¹⁾ Pont. Danske Atlas V. 370.

²⁾ Pont. Ann. eccl. Dan. I. 337—38.

³⁾ Der har også været en anden Biskop i Børglum af Navnet Tyge, nemlig Tyge Klærk fra 1327 til henimod 1345, men han kan ikke have været Klosterets Stifter, da det har fået et Frihedsbrev allerede af Kong Valdemar Sejer. Denne Biskop skal desuden have været Præmonstratenser — eller, som andre ville, Dominikanermunk.

⁴⁾ Hofmans Fund. V. 371 og 375.

⁵⁾ Også hér, som så mange andre Steder, fortælles om en Forbindelse mellem Munkene og Nonnerne ad en underjordisk Gang.

bleve bekræftede af Kong Erik Glipping i Årene 1272, 1275 og 1279. I det sidste af disse, som vi har i sin oprindelige Skikkelse på Latin, ¹⁾ siger Kongen, at han tager Nonnerne i Økloster under sin særlige Fred og Beskærmelse, da han begærer at få godt af deres Bønner og Gudstjæneste, fritager dem for Leding og alle andre Byrder som og Øens Bønder for at møde for det kongelige Værneting under deres indbyrdes Trætter og Stridigheder, idet de skal have deres eget Ting på Øen selv, således som »de have haft for Skik« i hans Bedstefaders Kong Valdemar Sejers Tid, og ikke svare for nogen anden end Nonnernes Forvalter. ²⁾

Af ovennævnte 3 Benådningsbreve for Økloster, der nævnes som udstedte af Kong Erik Glipping, haves også det fra 1272 trykt, fundet i Vendelbo Stiftskiste af Biskop Kierkegård. ³⁾ Denne har ligeledes meddelt Hertug Valdemars Benådningsbrev af 1327, der også er fundet i Stiftskisten. ⁴⁾ — Indholdet af disse 3 Breve er, for største Delen endog med samme Ord, aldeles éns, idet Nonnerne fritages for Leding, Skatter og alle Byrder, som hører ind under Kongens Ret, ligesom Øens Bønder og Beboere i alle indbyrdes Trætter og Stridigheder skulle have deres eget Retterting, uden herfor at kunne drages ind under nogen anden Domstol udenfor deres egen Ø. ⁵⁾

I »Danske Herregårde« nævnes desuden et Benådningsbrev af samme Hertug Valdemar af 1330. Dette kender vi ikke, men det må have haft et fra de tre andre Breve meget for-

¹⁾ Annal. eccl. Dan. I. 751.

²⁾ Se: Prospekter af Danske Herregårde ved Richardt og Becker III. Det antages hère, at dette Økloster »Birk« er det ældste, man kan påvise, om også denne Ordning selv uden Tvivl går tilbage til Hedenskabets Tid.

³⁾ Ny kirkehist. Saml. II. 330.

⁴⁾ At et Benådningsbrev af 1275 er udstedt, må efter Biskop K.'s Ytringer l. c. anses for noget tvivlsomt; der synes at ligge en Fejl-læsning af Suhm til Grund for dets apokryfe Eksistens.

⁵⁾ I »Danske Herregårde« er dette Indhold angivet, men når der står, at de ikke måtte drages for nogen anden Ret end Øens eget Ting »nedenfor Skoven« — hidrører dette uden Tvivl fra et urigtigt Ord i Annal. ecc. Dan., hvor der står »infra ipsam *sylvam*« i Stedet for »infra ipsam *insulam*«, som de 2 andre Breve har, og som nødvendigvis må betyde nedenfor eller udenfor selve Øen. — »Nedenfor Skoven« er temmelig meningsløst, da det jo må være Kongen, der giver Brevet, aldeles ligegyldigt, hvor på Øen Rettertinget holdes.

skelligt Indhold, da det skal have fritaget alle Nørrejyllands Klostre for at give Skat af deres plyndrede og brændte Gårde, hvorimod deres øvrige Gods »skulde svare Halvdelen imod verdslig Ejendom.«¹⁾

Skønt man nu ikke véd stort om Klosterets senere Skæbne, tyder dog Hertug Valdemars ovennævnte Benådningsbrev af 1330 på, at Erik Glippings Løfter om fuldstændig Frihed for Leding m. m. ej er bleven overholdte. Det er ikke usandsynligt, at den verdslige Magt i de tunge Krigstider, da Landet så godt som var opløst, pantsat og ganske givet i Fjendevold, har fæstet alt for begærlige Blikke på de Rigdomme, der ofte ophobedes indenfor Klostermurene, og hvoraf også Økloster havde en Dæl, og deraf krævet en måske ikke beskeden Part. Vist er det, at Økloster i disse sørgelige Tider er kommet i et Afhængighedsforhold til Kronen, som det før var frit for, og som først blev ophævet af Kong Kristiern I., da han overdrog det til Børglum Stift til evig Tid og derved aldeles unddrog det Kongemagten — en Overdragelse, som Kong Hans stadfæstede 1500.²⁾

At Klosterets Afgifter til Kronen ikke har været nogen Ubetydelighed, kan skønnes af en Ytring af den bekendte Ålborgske Tolder og Borgmester Hans Bertelsen eller Bartolomæussen³⁾ i en Indberetning til Kong Kristiern II.: »Eders Nådes Farfader gjorde Kronen en ævig Skade den Tid han lod Økloster komme fra Kronen.«⁴⁾

Som i hine Tider Klostrene i Almindelighed blev betænkte med mange Gaver for Forbønner og Vigilier, således har også Økloster fået sin Del af sådanne, dels i Korn, dels i Jordegods og Fiskeret. Efterretninger herom er nu tildels tabte, dog er tilfældig opbevaret et af gode Mænd (∴ Adelsmænd) 1440

---

¹⁾ Denne Meddelelse fra »Danske Herregårde« stemmer aldeles med Ingemanns Beretning i »Prins Otto af Danmark«, at Klosteret i Grev Gerts lovløse Tid var blevet plyndret og næsten afbrændt af de tøjlesløse Krigsfolk. Nu er Ingemann vel på ingen Måde nogen historisk Avtoritet, og når han lader Romanens Helt: Svend Trøst udfri sin Elskede: Agnete af Økloster — sér vi i denne Fortælling kun Digteren, men Skildringen af Tidsforholdene på Øen er uden Tvivl rigtige.

²⁾ »Danske Herregårde« l. c.

³⁾ Se: A. H. Nielsen: Embeds- og Bestillingsmænd i Ålborg S. 90—92.

⁴⁾ Pont. »Danske Atlas« V. 372.

udstedt Brev, hvorved der tillægges 2 af Klosterets Altere: vor Frue Alter og St. Anna Alter Hagedyb fra Vesterhage Ålegård langs østerpå til Hallegård som Øklosters fri endéls Fiskevand. Denne Eneret til Fiskeri i Hagedyb voldte siden langvarige Stridigheder, navnlig med Børglum Kloster, indtil Kong Frederik I. 1524 bekræftede denne Ret for Økloster, uden hvis Tilladelse ingen måtte fiske dér.¹⁾ — Også anden Steds fra vides det, at Økloster må have været formuende: således fik det 1484 en Gård i Skallerup i Pant af velb. Niels Palnesen af Knolde²⁾, og desuden havde det Ejendomme i Salling.³⁾

Nonnerne i Økloster stod under en Prior og en Priorinde. Af disse sidste er Navnene kun opbevarede på 2: Edele, der levede 1462, og Maren Pedersdatter, som med sine Medsøstre 1525 gav følgende Skudsmål til 2 Klosterjomfruer, der synes at være udviste for deres forargelige Levnedes Skyld:

Jøren Split⁴⁾ med flere Mænd var her hos os og begierede Vidne af os, hvorledes Margrete og Anne Hansdotter haver været og levet deres Liv i Økloster, da haver vi aldeles ingen Vidne villet give dem andet, end at de haver så været her inde, at os lyster ikke længer eller mere at være her i Kloster med dennem, og før vi vil være her inde, om de skal komme igien, da vil vi heller gå her ud og tigge vort Brød, imeden vi lever. Årsagen ville vi tie på denne Tid, men dersom vi kaldes for Kongen af Danmark eller andre got Folk, da ville vi sige det Sanden skal være og lidt skal være dennem gavnligt, og tror vi den gode Herre til, at han kommer ikke slig Folk her ind til os mere.⁵⁾

Dette vidner om en strængere Klostertugt end man plejer at tænke sig mod Slutningen af Katolicismen, da Båndene begyndte at løses.

Af Priorerne kendes blot følgende: Åge (Acho) 1293,

¹⁾ Pont. »Danske Atlas« V. 371—72.

²⁾ Saml. til Jydsk Hist. og Topgr. III. 257.

³⁾ Ny kirkelist. Saml. V. 531. — Flere Tilskødninger til Økloster findes i D. Atlas V. 371.

⁴⁾ En Mand af dette Navn var på denne Tid Herre til Mindstrup i Hvejsel Sogn.

⁵⁾ Pont. »Danske Atlas« V. 372—73.

Anders Pedersen 1356, Niels 1391, Niels Ovesen 1418 (måske den samme), Thomas Nielsen 1440, Peder Dus 1458, Gerløf Mortensen 1462, 1492 og 1496, Jens Nielsen 1504 og 1519, hvis latinske Navn — Johannes Nicolai — endnu står indskrevet på det gamle Monstranshus i Kirken, der nedenfor skal omtales. Om denne, der rimeligvis er den samme, som 1515 kaldes Jens Sparre, vides det desuden, at han stiftede et Vikarie til St. Annas Alter, til hvilket han gav 15 Pund Korn, ligesom hans Formand Gerløf Mortensen gav 31 Pund Korn til et Vikarie til vor Frues Alter.¹⁾

Det gamle Ord, at »det er godt at være under Krumstaven«, holdt ikke Stik med Økloster. Den gamle Biskop i Børglum Niels Stygge, som beklædte Bispesædet fra c. 1487 til sin Død 1533, og tidligere havde været Præmonstratensermunk i Børglum Kloster, var en »grundset og forargelig Mand«. ²⁾ Det var ham, der 1500 havde fået Økloster lagt ind under Børglum Stift, og ikke undså sig ved at bruge de ham underlagte Klostres Midler til sine Udsvævelser. Og bedre blev det ikke under hans Eftermand Styge Krumpen, der allerede 1519 var bleven hans Medhjælper (coadjutor). Han behandlede Klostrene som Privatejendomme, der kun havde den ubehagelige Byrde, at nogle Munke eller Nonner dør skulde have deres Ophold. Al hans Stræben gik derfor ud på at trænge dem ud, for at han kunde beholde hele Indtægten.³⁾

¹⁾ Pont.: »Danske Atlas« V. 372.

²⁾ Ein grundböser und recht ärgerlicher Mann — skriver Pontoppidan i *Annal. eccl. Dann.* II. 490, og et bedre Skudsmål får han ikke i den Skibyske Krønike, hvis Forfatter, Povl Helgesen, der ellers altid kun har beskæmmende og nedsættende Ord for Lutheranerne, mens han holder sin Hånd beskæmmende over Katolikkerne, siger om ham: *Semper male vixit, lusibus, lasciviis, meretricibus deditus, putans episcopatum esse non functionem spiritualem animabus destinatum, sed secularem dignitatem ad congerandas pecunias.* [Han førte altid et ondt Levned, hengiven til Spil, Udsvævelser og Skøger, og ménte, at Bispedømmet var ikke et åndeligt Embede, hvis Formål var Sjælens Frelse, men en verdslig Værdighed til at sammenskrabe Penge.] Det bør dog bemærkes, at dette Citat, der findes ordret således på det anførte Sted af *Ann. eccl.*, og som man skulde antage for meget nøjagtigt, da der udtrykkeligt står: »Die Worte sind« — er en sammentrængt Gjengivelse af selve Stedet i den Skib. Krøn. (*Rørdam Kildeskrifter* I. 97—98), men Meningen er den samme, og vi finder hær de samme kraftige Ord, kun endnu stærkere.

³⁾ Helveg: *Den danske Kirkes Hist. til Reform.* II. 968.

Da han 1536 med de øvrige Biskopper var fængslet, blev ved Herredagen 30. Oktober s. A. på Gammeltorv i København et stort Klageskrift over dem oplæst, hvori også forekommer følgende »Bespenn aff Vendzysszel anrørendis«:

Hworledis handt for hans gerighedz, hadt oc awendt skyldt, och icke for euangeliske troe skyldt haffuer foriaget oc fordreffuit muncke oc Nwnner aff theres Closter, och vdenn pawens oc Koningens loff haffuer anammet till seg theres haffue oc gotz: er ether oc alle, som bygge oc boe vtj Vendzyssell, vell vittherligt. Och ther vij nu loedt fange samme biscop, thau bleff ther icke mere end iij Closter Jomfruer funden vtj Øø Closter. Thee andre vare alle foriagne: en parth aff thennom om natthe tiide mett voldt er offuer falne, huilcke oc ære vndløbne oc flyde offuer vandt och anderstedz, att thee kunde vndtkomme frann hans hender.¹⁾

Når Nonnerne således »om natthe tiide mett voldt er offuerfalne«, er det jo ikke så underligt, at de »flyde offuer vandt och anderstedz«, og heldigt var det, at Reformationen gjorde en Ende på Mislighederne i Ø og andre Klostre.

I 6 År sad Biskop Styge fangen på Sønderborg Slot, men da han 24. Juni 1542 havde udstedt en Forpligtelse, hvori han i alle Måder lovede Kongen Troskab, fik han ikke blot sin Frihed, men derhos Asmild Kloster som en Forlening på Livstid »kvit og frit og uden al Afgift«, dog at han skulde sørge for Klosterjomfruenes Ophold. — Også i Økloster vedblev der at være Klosterjomfruer, efter at det med alt andet gejstligt Gods var inddraget under Kronen og overdraget en Lensmand, med Forpligtelse for denne til at holde Jomfruerne, »som derinde er eller herefter indgivendes vorder, med Føde og Klæder.« En i Klostrenes Historie meget kyndig Mand siger, at denne Forpligtelse varede til 1546,²⁾ mens det dog sés, at den blev gentaget endnu 1556,³⁾ da Klosteret var

¹⁾ Rørdams »Kildeskrifter« I. 190—91.

²⁾ Daugård: Kirkeh. Saml. 2. 125.

³⁾ Danske Herregårde I. c. — At Jomfruerne dog ved denne Tid var udtrådte af Klosteret, synes følgende Ligsten i Viborg Domkirke at tyde hen på: »Her ligger begravet erlig og velb. Kirsten Matzdaatter, Matz Jonsens af Torstelund hans Daatter, som var given ind i Ø Kloster, døde udi Viborg 1557.« Kkhist. Saml. 3. Række IV. 559.

overdraget som Lén til Knud Gyldenstjerne, men vistnok blot for en Forms Skyld.

Øklosters Historie fra 1536 til 1542, da det, som vi nu skal se, blev overgivet til Knud Gyldenstjerne som Lens mand, kender vi ikke. Sandsynligvis har man tøvet med at tage nogen endelig Bestemmelse dermed, så længe Biskoppens Skæbne ikke var afgjort. I denne Tid har Prioren rimeligvis ledet Klosterets Anliggender.

II. Under Kronen.

Den første, der fik Økloster som Len, var Knud Henriksen Gyldenstjerne, der nu skrives »til Ågård«, den sidste katolske Biskop i Odense (1529—1536). Han var Rigsråd, da han 1542 fik Klosteret i Pant for 4000 Daler, men 5 År derefter ¹⁾, da han skreves »til Estrup« ²⁾, forhøjedes Pantet til 6000 Dl. efter følgende Pantebrev:

Knud Gyldenstjerne tiill Estrup fick Ko. Ma. pantte breff paa Øecloster for VI^m (6000) daller, ligeruisz som handt thet nu sielff i were (Værge) haffuer, dog saa, att handt oc hans arfuinge schulle tiene riigett theraff mett VI (6) gerustige heste, suenne oc mett glaffuende inden landtz oc holde closteritt wedt syn byggening oc forskaffe jomffruerne therinde ere theris wnderholdinge. Item schall hand were frij fore natzholdt wden Ko. Ma. sielff kommer tiill Øecloster eller Estrup, thaa schall hand ther holle Ko. Ma. Cum clausulis et inhibitione solita datum Coling leffoerdagen post trium regum anno 1547. ³⁾

Pantet blev endnu forhøjet 1556 til 9600 Dl. og 500 rinske Gylden, for hvilken Sum han dog tillige fik Vorgård i Pant.

Knud Gyldenstjerne har ikke noget godt Eftermæle i Danmarks Historie, ti det var ham, som af Kong Frederik I

---

¹⁾ I »Danske Herregårde« og derfra hos Trap står »Året efter«, altså 1543, men det er, som Pantebrevets Datum viser, urigtigt; derimod var Pantet i Mellentiden, 1546, forhøjet med 1000 Dl., altså til 5000. — Se Erslev: Danm. Len 1513—1596 S. 161.

²⁾ Estrup, nu Gammel Estrup, havde han da i Sæmje med flere Mænd af Familierne Brock og Bryske.

³⁾ Dan. Magz. 4. Række, 4. Bind S. 212 f.

sendtes til Norge for at gribe Kong Kristiern II og ved Forræderi med Løfte om fuldt Lejde lokkede ham med sig til København, hvorfra han da blev ført fangen til Sønderborg. Ved Reformationen stod Knud G. vaklende, lod Luthers Katekismus oversætte og uddele til Præsterne; men da han dog ikke vilde opgive sit Bispedømme, fængsledes han med de øvrige Bisper, dog kun på kort Tid, da han efter få Ugers Forløb blev frigiven med Forpligtelse til at frasige sig sit Bispedømme og underskrive den ham forelagte Revers, hvilket han gjorde Søndagen efter Marie Himmelfart (3: 19. Avgust 1537).¹⁾ Siden levede han som Privatmand på sine mange Godser og kongelige Forleninger, blandt hvilke Voergård, Økloster, Ørum og Vestervig Kloster, hvor han døde 8. Dec. 1568²⁾ og blev begravet i Århus Domkirke. Da han havde nedlagt sit Bispedømme, giftede han sig med Jytte Podebusk, en Datter af Hr. Predbjørn Podebusk til Bidstrup (Granslev Sogn), og havde med hende 2 Sønner og 2 Døtre, af hvilke vi senere træffer den ene, Karen, som Lensmandsfrue på Økloster. Fru Jytte døde 26. Maj 1573 og blev begravet ved Siden af sin Ægteherre i Århus Domkirke. Deres Grav i Koret dækkes endnu af en stor hvid Sten, på hvilken begges Billeder ere udhugne tillige med en lang dansk Indskrift³⁾. — 1559 fratrådte han Lenet.

Erik Lykke til Skovgård⁴⁾, en Hovedgård i Nørager Sogn, som blev nedbrudt efter 1760, og af hvilken der endnu findes betydelige Ruiner, havde Økloster til Len fra 1559 til 1566. Han fik det i Pant for 8000 Daler, hvilken Sum 1565 yderligere forøgedes til 10253 Daler. Ved et Året efter hans Tiltrædelse optaget Syn af Klosterets Bygninger fandtes disse meget brøstfældige. I hans Tid — 24. Nvbr. 1562 — tillod Kong Frederik II. Øens Beboere, som vare uformuende til at istandsætte den forfaldne Kirke, at afbryde St. Lavrids' Kapel

¹⁾ Rordam: Hist. Kildesk. I. 227—31 (227 står — formodenlig ved en Trykfejl — 10. Avg. i St. f. 19. Avg.).

²⁾ I Kristiern Juels Årbog (Ny kirkl. Saml. V. 351) er hans Død sat til »anden Dag efter vor Herres Himmelfarts Aften (3: 25. Maj) 1560«, men dette er urigtigt, da der på Ligstenen tydeligt angives År 1568 som hans Dødsår.

³⁾ Marm. Dan. II. 87. — Hertel: Beskr. af Århus Domkk. II. 45—46.

⁴⁾ Ikke Skovgård, som der står i »Dan. Herregårde«.

dér på Øen og anvende dets Sten og Tømmer til Klosterkirkens Reparation.¹⁾ Stedet, hvor dette Kapel har ligget, påvises endnu på en Bakke nordvest for Oxholm.²⁾

Erik Lykke, som var gift med Anne Kås, købte siden sin Fædrenegård Rudtgård (siden Rygård), ligeledes i Nørager Sogn og længst nedbrudt, og ejede begge Gårde ved sin Død noget efter Mortensdag 1592.³⁾ En Datter af ham: Fru Anna Lykke, blev som Enke efter Frederik Quitzow til Quitzowholm 1629 Hovmesterinde for Kong Kristian IV.s berømte Datter Eleonora Kirstine.⁴⁾ Den ulykkelige Kaj Lykke nedstammede også fra Erik Lykke.

Josias v. Qvalen, som 1566 indløste det nævnte Pant, fik derved Økloster i Forlening og beholdt det til 1571.⁵⁾ Han var en Holstener til Godset Koselau og kom ind i Landet med Kong Kristian III. Samtidig med Økloster havde han

¹⁾ Danske Atlas V. 373. Det er besynderligt, at Kirkens Reparation skulde påhvile de stakkels, fattige Bønder og ikke Lensmanden, men da han formodentlig har boet andetsteds og blot betragtet Lenet som en Malkeko, har det vel været ham det samme, om der var Kirke eller ikke.

²⁾ Pontop. siger i Dan. Atlas V. 310: » . . . Øelands Kirke, kaldet St. Lauritzes Kirke, blev nedbrudt, hvilken stod lidet Vesten for Gården Oxholm i en liden Dal, hvorved er en Fiskedam, som endnu kaldes St. Lauritz's Dam.« Om denne Dam véd Folk på Stedet nu intet at sige, så Kirkens *nøjagtige* Beliggenhed bliver ikke let at angivé, da Traditionen og Pontoppidan modsiger hinanden, dog ikke mere end at Kirkens *omtrentlige* Plads kan bestemmes.

Den St. Lavrids (Sct. Laurentius), efter hvem dette Kapel, som så mange andre Kirker hér i Norden, er opkaldt, var Discipel af Pave Sixtus II. og Diakon i Rom, hvor han 258 led Martyrdøden under Kristenforfølgelserne i Kejsers Valerians Tid. Efter Sagnet skal han være stegt på en gloende Rist og denne være kastet i Havet med hans Lig på. Bølgerne førte så både Rist og Lig til Skagen, hvor det drev i Land, og Skagen fører endnu Risten i sit Våben, ligesom dens gamle — nu tilsandede — Kirke bærer Navnet St. Laurentii Kirke. Da Sagnet har ført hans Lig her op til Norden, kan vi vel deri søge Grunden til, at hans Navn hér er blevet så almindeligt. Også Domkirken i Lund er opkaldt efter ham.

³⁾ Jydske Saml. V. 74. — 1575 træffer vi Erik Lykke som Befalingsmand på Riberhus.

⁴⁾ Danske Saml. VII. 147.

⁵⁾ I Jydske Saml. 2. Række II. 145, hvor udførligere Efterretninger meddeles om ham, står urigtigt 1573. Se om ham også VI. 22, VII. 96.

(1566—72) Hagenskov i Fyn i Pant for 20000 Daler, siden Halsted Kloster (1571—77), endelig fik han ved Mageskifte af Kronen Vig, hvor han opførte Herningholm, og døde omtrent 1584. Medens han havde Økloster, måtte Frans Banner til Kokkedal, der kort efter blev Øens Ejer, efter kongelig Befaling borttage en Ålegård, som han havde ladet sætte på Klosterets Grund. Ligeledes fik v. Qvalen udvirket hos Kongen, at det blev påbudt Knud Gyldenstjernes Enke og Sønnen Henrik Gyldenstjerne til Ågård at udlevere ham alle de Breve, Økloster angående, som de endnu havde i Besiddelse.

Den sidste Lensmand af Økloster var Axel Gyldenstjerne. Han var en Søn af Rigsråd Knud Pedersen G. til Tim og Sidsel Ulfstand, født omtrent 1542. Efter et meget bevæget Ungdomsliv¹⁾ fik han Økloster til Len 1571 og holdt 5. Avg. s. År Bryllup på Restrup med Karine Gyldenstjerne, født 21. April 1542, Datter af Øens første Lensmand og Jytte Podesbusk, og drog ind med hende i Økloster den 19. s. M. — Hér fødte hun sin eneste Søn Knud 5. Februar 1573, fulgte så siden med sin Mand under hans mange forskellige Livstillinger, og døde 8. Marts 1596 i Oslo, i hvis Domkirke hun blev begravet.²⁾ — Axel Gyldenstjernes mange forskellige Forleninger skal her ikke nævnes lige så lidt som de Gårde, han Tid efter anden ejede: det skal kun i al Korthed anføres, at han 1579 blev Landsdommer i Skåne, 1581 optaget i Rigens Råd, 1588 Statholder i Norge, fra hvilken Stilling han tog Afsked 1601, måtte 1602 som Overhofmester for Kong Kristians yngste Broder følge med denne til Rusland, hvor denne Prins skulde giftes med Zarens Datter, men døde før Bryllupet i Moskø. Selv døde Axel Gyldenstjerne på Hjemvejen i Strandfogdens Hus i Sandvig på Gulland 13. Juli 1603.

Økloster måtte han afstå 1573, da Kongen havde solgt det til Frans Banner.

¹⁾ Hans højst interessante Levnedsløb findes i Rørdams: Hist. Kildesk. II. 208—223, hvoraf det ses, at han har haft Økloster til Len 1571—73. — Erslev (l. c.) nævner ham ikke, men fremsætter den Formening, at v. Qvalen har haft Klosteret til Len lige til 1573.

²⁾ Hendes Personalialia i den over hende holdte Ligprædiken er trykt i Rørdams Hist. Kildesk. II. 494—500.

III. Oxholm i Privatmænds Eje.

I. *Frans Banner*, en from og gavmild Mand¹⁾, havde i en Snes År ejet Kokkedal, som han 1554 arvede efter sin Fader, den berømte Rigens Marsk Erik Eriksen Banner²⁾, da han 1573 ved Mageskifte med Kronen erhvervede sig det lige overfor Kokkedal liggende Økloster. Som ungt Menneske tjænte han ved Hoffet, var Lensmand på Holbæk fra 1550—54, da han fulgte sin Fader som Lensmand på Kalø Slot. Dette Len ombyttede han dog 3 År efter med Børglum, som han beholdt til Året før sin Død. Han deltog med Berømmelse i den nordiske Syvårskrig, hvor han som Ritmester over den jydsk Fane deltog i Slaget ved Svarterå. — Han gav Økloster Navnet Oxholm efter sin Hustru, Fru Anne Oxe³⁾, en Datter af Johan Oxe til Nielstrup på Låland⁴⁾ og Fru Mette Gøje, og Søster til den berømte Rigshovmester Peder Oxe, efter hvem hun 1575 arvede Gisselfeldt. — Frans Banner døde 1575 og blev 24. Juli begravet i Torslev Kirke. Hans Hustru, med hvem han havde 2 Døtre, overlevede ham 6 År og ligger også begravet i Torslev Kirke uden Ligsten eller Epitafium⁵⁾. Sagnet beretter, at det efter hendes Mands Død er gået tilbage

¹⁾ Hofmans Fund. IV. 375.

²⁾ Ligger begravet i Torslev Kirke — Øster-Han Herred — under en smuk Ligstén, hvorpå han står udhugget i fuldt Korpus tilligemed begge sine Hustruer Mette Rosenkrands † 1533 og Margrete Gyldenstjerne † 1554. Om hans Levned — ved A. Heise — se Bricka: Dansk biogr. Lex. I. 211—14.

³⁾ Familien Oxe kom — i Følge Lexikon over adelige Familier i Danmark, Norge og Hertugdømmerne — i det 14de Århundrede her ind i Landet fra Franken. Den hed da Reyendorff, men antog Navnet Oxe efter sit Våben. Den uddøde på Sværdsiden 1577 med Anne Oxes Broder Albert Oxe til Nielstrup. Hendes Fader Johan omkom i Grevens Fejde under sit Forsvar mod Almuen 24. December 1534. Hans Ligstén er indmuret i Våbenhuset i Våbensted Kirke på Låland. Hans Hustru Fru Mette Gøje var en Søster til Herluf Trolles Hustru Birgitte Gøje. (Se Friis: Musse Herred S. 57 og 60.) — Skønt Gården altså c. 1575 fik Navnet Oxholm, nævnes den endnu i Danske Lov, der udkom 100 År efter (1683), med Navnet Økloster (se D. L. 5. Bog 10. Kap. 45).

⁴⁾ I Hofmans Fund. IV. S. 375 står urigtigt Nielstrup på *Fyn*.

⁵⁾ Hofmans Fund. IV. 375. Ovenstående Meddelelse er væsentlig efter Bricka: Dansk biogr. Lex. I. 514—15 efter Thiset.

for hende, så hun måtte sælge Gården til sine Stifsønner¹⁾, men hun betingede sig forud, at hun, før hun afstod den, endnu engang måtte beså Gårdens Jord med hvad Slags Sæd, hun vilde, og beholde den, til Sæden bar Frugt. Hun besåede da hele Øen med Træfrø, og således blev Skoven til. Det må nu stå hen, hvor megen Sandhed der kan ligge til Grund — men Gården blev dog i 2 Slægtled i hendes Familie. Af hendes 2 Døtre blev den ene — Karen — gift med Rigsråden Henrik Lykke til Overgård, der arvede Gisselfeldt, den anden — Ellen eller Elline — bragte Oxholm til den næste Ejer.

II. *Jørgen Due* blev 5. Marts 1587²⁾ på Oxholm viet til Ellen Banner, der altså må antages at have besiddet Gården som ugift siden Moderens Død 1581. Af de nedenfor meddelte Ligstensindskrifter vil det ses, at hun døde allerede 29. Sptbr. 1590. Han ægtede derefter Lene Juel, en Datter af Kristoffer Juel til Estrup, samt Euke efter Manderup Holk til Barritskov, der var død samme År 1590. Han kaldes da »til Halkær«, hvilken Gård formodentlig er gået over til Sønnen Bernt Due³⁾. Efter Jørgen Dues Død skal Lene Juel have besiddet Oxholm, der dog siden, måske ved hendes Død, er gået over til hans Søn af 1ste Ægteskab Frans Due. En Datter af samme Ægteskab Anne Due ægtede Jørgen Vorm til Voer⁴⁾. — Jørgen Due (der på Ligstenen i Kirken skrives Thube) døde 1611. Han var kommet herind i Landet fra Lifland, og forandrede sit Navn til Due; han var vistnok en Broder til den samtidige mere bekendte Johan Taube, Høvidsmand på Kronborg⁵⁾.

III. *Frans Due*, forriges Søn, havde endnu Oxholm 1619, da han af Klaus v. Buchwald i Kiel lånte 3000 Rdl., for

¹⁾ Dette kan ikke være rigtigt, da hun ingen Stifsønner havde; det bør vel, hvis Sagnet er rigtigt, hedde: Kreditorer. Sagnet meddeles i S. Grundtvigs: Gamle danske Minder.

²⁾ Danske Saml. 11. 63: Anno 1587 5. Martii cælebrabantur nuptiæ Georgii Due cum honesta virgine Elina Banner in curia Oxeholm.

³⁾ Se Hofman: Om danske Adelsmænd II. 151 Stamtavlen over Godske Holks Efterslægt. Stamtavlen over Fam. Juel S. 35 Tab. I er for Lene Juels Vedkommende misvisende, da det siges, at hendes anden Mand var Bernt Due til Halkær.

⁴⁾ Hofm. Fund. IV. 375.

⁵⁾ Se Bricka: Biogr. Lex. IV. 360.

hvilken Sum Ejeren af Langesø i Fyn Truid Bryske var gået i Kavtion, og da denne på Herredagen 11. Juni 1621 blev dømt til at betale, må Frans Due da formodenlig enten være død eller gået fra Gården i Armod. Da Truid Bryske ikke kunde betale, gjorde Buchwald Indførsel i en Del af hans Gods.¹⁾

IV. *Iver Friis*, en Søn af Rigsråd Jørgen Friis til Kragstrup (nu Krastrup) og Halkær, Statholder i Norge, og Else Bjørn, døde på Oxholm 1623. Han var først gift med Karen Jørgensdatter Munk, anden Gang med Dorte Budde, der må have besiddet Gården til 1638 eller kort efter. Af hans 6 Børn, 3 af hvert Ægteskab, døde de 4 som små, men den ældste Datter af 2det Ægteskab fik Oxholm.

V. *Knud Seefeld*²⁾, en Søn af Enevold Seefeld til Visborg og Hilleborg Då, fik Gården ved Ægteskab med den forrige Ejers Datter Karen Friis³⁾. Han havde, da Faderen 1636 skiftede sine betydelige Ejendomme mellem sine Børn, fået Dalsgård og nævner 28. September 1638 Jomfru Karen Friis som sin tilkommende Hustru, hvem han forlener med Dalsgård, hvis hun skulde overleve ham uden Børn, men hvis hun fik Børn, skulde hun forlods beholde 2000 Rdl. Dalsgård måtte han imidlertid efter sit Ægteskab med Karen Friis afstå til Broderen Peder Seefeld. Også Oxholm »mistede« han, uden at det nøje kan siges i hvilket År.⁴⁾

¹⁾ K. Hansen: Danske Ridderborge S. 163—64.

²⁾ Den ældste af denne Familie, af hvilken især Rigsråd Jørgen Seefeld, Landsdommer i Sjælland og Befalingsmand på Ringsted Kloster, er bekendt af sit ualmindelig store og kostbare Bibliotek, som Korfits Ulfeld ødelagde (Hofman: Danske Adelsmænd II. 292—93), antages i Adelslexikonet at være en Markus Seefeld, der levede 1328 og mulig stammer fra Byen Seefeld ved Oldeslohe, medens Stamtavlen i Hofm. D. Adelsm. II. 292 nævner som Slægtens Stamfader en Mogens Seefeld, der må have levet ved År 1400. Knud Seefelds Farfader Jakob Seefeld til Visborg, Havnø, Dalsgård, Randrup, Mølgård og måske flere Gårde, Rigsråd og Elefantridder, blev ved Niels Kås' Død en af de 4 Regeringsråder i Kristian IV.s Mindre-årighed og døde 1599 (Jydske Saml. VI. 81 og 2den Række 1. 334).

³⁾ Efter en Optegnelse i Øland Kirkebog (se nedenfor) skænkede hun ved sin Afrejse fra Oxholm et stort Messingbækken til Døbefunten.

⁴⁾ Når det hedder i Jydske Saml. 2den Række I. 342: »Dog først efter 1666«, er det muligt, at det er rigtigt, men det må da have været stærkt på Hælden med ham, ti S. 357 læses i et Kongebrev, dat. 3. Sptbr. 1666, i Anledning af et Værgemål for Broderen Jørgen

VI. *Mads Povlsen*, Borgmester og Tolder i Randers, f. 1600, † 1678, sad — ligesom hans andre rige Slægtninge i Randers — i mange Pengeomsætninger med den forarmede gamle Adel, og ligesom han ved kgl. Bevilling af 30. Nov. 1667 fik Ret til Indførsel i Boet efter Jørgen Seefeld til Visborg († omkring 1. Marts 1666), da dennes Arvinger vare gået fra Arv og Gæld — har han udenfor al Tvivl som Fyldstgørelse for Gæld ved År 1666 overtaget Oxholm,

---

Seefelds Datter, at Knud Seefeld »formedelst adskillige udi gerådne Besværinger sig det skriftlig skal have frasagt«. — Vi tage næppe fejl ved at antage, at han omtrent på denne Tid, trykket af Gæld til Borgmester Mads Povlsen i Randers, må have afstået denne Gården. — At denne, som der står i »Danske Herregårde«, ved Knuds Død skulde være »tilfaldet« hans ældste Broder Jakob, »da hans Børn vare døde små«, kan næppe være rigtigt, da det i hint Kongebrev udtrykkelig hedder om Jakob Seefeld, at »han skal ikke være af sådanne Middel eller nogen visse Bopæl tilhører, at han sig samme Værgemål igen kan antage«, ligesom det er vist, at Knuds Børn ikke »døde små«, da Datteren Anne Sofie Seefeld »til Margård« i Fyn 1675 fremkom med en Fordring på 200 Daler in specie i Boet efter Ejler Høg til Dallund, der 1. Febr. 1656 havde lånt disse Penge af hendes Fader Knud Seefeld til Oxholm. — Hun var dog ikke Ejerinde af Margård — det var hendes Moster Mette Friis, Enke efter Henrik Sandberg til Bøgested, men hun må dog have haft en vis Ret til Andel i Besiddelsen. Da der i Ejler Høgs Bo intet var at få til Dækning af hine 200 Dlr., gjorde hun Påstand på Indførsel i det søndre Kapel ved Søndersø Kirke, hvilket da blev tildømt hende og denne Dom stadfæstet af Landstinget 19. Maj 1676 (K. Hansen: Dan. Ridderborge S. 25. 34. 121). Desuden anføres i Jydske Saml. 2 R. 1 B. 342, at både Sønnen Iver, der havde gjort sine Forældre Sorg, og nogle Døtre senere ejede Mølgård i Ugilt Sogn. — Fejltagelsen skriver sig formodenlig fra Stamtavlen over Familien Seefeld i Hofm. D. Adelsm., hvor just Jakob anføres som Ejer af Oxholm og Knuds 6 Børn: Enevold, Oluf, Iver, Dorte, Anne Sofie og Hilleborg siges alle at være døde små. Om Jakob Seefeld får vi af det ofte anførte Sted i Jydske Saml. den Oplysning, at han ved Faderens Skifte 1636 fik Randrup, som han siden blev nødt til at sælge; senere fik han Ovegård, som han ligeledes måtte gå fra 1660, så det sér ikke ud til, at han har været Mand for at erhverve sig Oxholm. — Desuden erfarer vi (l. c.), at Knud allerede 8. August 1661 fik Bevilling til at sælge, forpante og afhænde af sit Jordegods til gejstlige og borgerlige Standspersoner. Rimeligvis har han på denne Tid pantsat Oxholm til Mads Povlsen, der så siden — omkring 1666 — har overtaget Pantet.

der da rimeligvis efter hans Død er solgt til H. F. v. Lewetzau.¹⁾

VII. *Hans Friderich v. Lewetzau*, f. 15. Januar 1630, en meklenborgsk Adelsmand, som blev naturaliseret 26. April 1670, 1675—77 Chef for 1. jydsk Rytter-Regiment, 1677 Generalmajor, Kammerherre, 1683 hvid Ridder, 1694 afskediget med Generalløjtnants Karakter, Gehejmeråd. Han ejede Restrup og Nørre-Elkær, da han købte Oxholm, hvor han døde 28. Juli 1696 og blev hensat i Kirken 6. Nov. Hans Hustru Lucie Emerentse Brochdorff Theodosiusdatter af Vindeby var født 1640, døde i Juli 1693 og blev ligeledes hensat i Kirken 30. Nov.²⁾ — Denne Ejer stiftede 2. Januar 1695 et Legat på 500 Daler, af hvis Renter — 30 Rdl. — Oxholm Kirkes Ejer oppebærer de 16, for hvilke Begravelsen skal holdes vedlige, Skoleholderen på Øland 12 og de nødlidende fattige på Øland 2 Daler.³⁾ — Der fortælles om denne Ejer, at han i Sverrig skal have »stjålet« den Altertavle, som endnu er i Oxholm Kirke, og ført den hertil tilligemed en stor Jærngitterport, der skal have siddet i en nu nedrevet Bygning på Oxholm, men senere er forsvundet.⁴⁾ For Kirken har han og

¹⁾ Denne Oplysning, at Mads Povlsen har været Ejer af Oxholm, skyldes en velvillig Meddelelse af Gehejmeråd M. H. Rosenørn, der selv er en Sønesøns Sønesøns Sønesøn af Mads Povlsen, hvis Søn Kancelliråd Peder Madsen til Tvilum 20. Marts 1679 blev nobileret med Navnet Rosenørn. I én af Generalmajor Jakob Grüner affattet og 1780 trykt Stamtavle over denne Familie — ligesom i en anden ældre utrykt Stamtavle — nævnes Mads Povlsen »til Tvilum, Brusgård, Rugtved og *Oxholm*«, men ved hans Død menes hans forskellige Ejendomme at være blevne realiserede ved Salg, undtagen Tvilum, som overtoges af Sønnen Peder Madsen Rosenørn.

²⁾ Det var ganske almindeligt i hin Tid, at der gik Måneder hen efter Dødsfaldet, førend Begravelseshøjtideligheden fandt Sted.

³⁾ Epitafiets Vedligeholdelse påhvilede Gården Neesgård, der hørte til Oxholms Gods, men Ejeren Sønnichsen fik Lov at sælge denne Gård, imod at Vedligeholdelsespligten overførtes på Hovedgården Oxholm.

⁴⁾ Det er næppe rigtigt at kalde det »stjålet«; det har slet og ret været Krigsbytte. På sådant har man flere lignende Eksempler. I Ejby Kirke ved Kjøge findes således en ualmindelig smuk forgyldt Sølvkalk, hvorpå er anbragt flere Våbenmærker af finske Adelsfamilier. Det er oplyst, at de Danske 1509 plyndrede Åbo Domkirke og borttog Biskoppens Hue, Stav og Skrud, Kirkens Kalke og mange andre Kostbarheder. Hovedsmanden for Krigsfolket var Otto Rud, der døde

hele den Lewetzau'ske Familie vist stor Interesse, hvilket senere skal omtales. Hans 11 Børn findes nævnte på Epitafiet (se nedenfor).

VIII. *Theodosius v. Lewetzau*, forriges Søn, var født 11. Febr. 1665 og døde 6. Maj 1719. 1679 blev han Kornet i 1. jydsk Rytter-Regiment, 1682 Løjtnant, 1686 Ritmester, 1689 reduceret, 1692 Ritmester ved 3. Kavalleri-Regiment i Flandern, 1693 Major, slettet af Etaten 1696, 1710 Generalmajor tilhest, 1715—17 Generalløjtnant i Kavalleriet, 1717 hvid Ridder. Han arvede Oxholm efter Faderen, købte siden Ålegård i Skræm Sogn og 1705 Bygholm ved Horsens. Han var 2 Gange gift. Først 1695 med Sofie Hedevig Grabau von Lüswitz, Galberg etc. († 28. Sptbr. 1701), derefter 1704 med Anna Margrete v. Brochdorff, der efter Mandens Bortgang ejede både Oxholm og Bygholm til sin Død 11. April 1763. — Af 1. Ægteskab var der 1 Søn (der døde som Barn) og 1 Datter, af 2. Ægteskab 2 Døtre og 1 Søn, hvilken sidste arvede Oxholm.

IX. *Hans Frederik v. Lewetzau*, forriges Søn, var født på Bygholm 1711 (døbt 27. Nvbr.). Han ejede foruden Oxholm også Bygholm og Ålegård. 1732 blev han Kammerjunker, 1741 Konferensråd, 1742 Kammerherre, 1747 Deputeret i Admiralitets- og General-Kommissariats-Kollegiet, 1750 hvid Ridder, 1752 Stiftamtmand over Århus Stift og Amtmand over Havreballegård og Stjernholm Amter, 1758 Gehejmeråd og Vice-Justitiarius i Højesteret. Han ægtede 22. Sptbr. 1741 Sofia v. Eyndten, født 23. Juni 1718, en Datter af Generalløjtnant Albrecht Filip v. Eyndten til Frydendal og Ulrikke Krag. H. F. Lewetzau døde 16. Sptbr. 1763 få Måneder efter Moderen. Hans Enke solgte Bygholm 1765, men beholdt Oxholm til sin Død 1. Januar 1795. De havde i deres Ægteskab 9 Børn.

X. *Ole Tønder Lange*, Generalkrigskomm., købte Oxholm efter Gehejmerådinde Lewetzau og beholdt den til sin Død. Han var født 18. Juli 1749, † 10. Maj 1814 uden at efterlade Børn. Forældrene var Justitsråd Jens Lange til Rødkilde,

---

Året efter på sin Rejse til den hellige Grav. Da Ejby Kirke hørte til Tureby Len, der var forlenet til Erik Bølle, som var gift med Otte Ruds Søster Sofie, har vi hér Forklaringen, hvorledes Kalken er kommet fra Åbo til Ejby. (Kirkehist. Saml. II. 416—18.) Således har vel også Oxholm fået sin Altertavle på aldeles lovlig Krigsmanér!

Flintholm og Løjtved og Hustru Maren Tønder, en Datter af Sognepræst Ole Olesen Tønder til Meldalen. Ole Tønder Langes Hustru var Ingeborg Wilsbech, en Datter af Justitsråd Erik Hansen W. til Sejlstrup ved Hjørring og Maren Biering, hvis Fader ejede Sejlstrup, men overlod W. Gården, mens han selv købte Tidemansholm. På Sejlstrup melder en Stentavle, at: »E. H. W. lod op Sætte dette Hus 1774«. Ingeborg W. var født 15. Febr. 1766, † 24. April 1840. — Lange skal ved sin Død have ejet Oxholm med Kirke og Gods, Langeslund og Wilsbechsminde (opkaldt henholdsvis efter Lange og hans Hustru) samt Søgård og en Dæl Huse i Nørøxe, Neesgård i Svenstrup Sogn, Hals Ladegård, Kastrup på Amager og nogle Kirker og Strøgods, samt endelig den ene Side af Kongens Nytorv i København. — Familien skal nedstamme fra de adelige Langer med 3 Roser i Våbenet og méner at kunne påvise Familieforbindelser tilbage til 1367.

XI. *Sofus Peter Frederik Skeel*, Kammerherre, Major, fra 1815 Besidder af Stamhuset Birkelse. Han var Søn af Statsminister Jørgen Erik Holgersen Skeel og Hustru Ane Dorteia Ahlefeldt, født 22. Juli 1776, død 22. November 1826. Han var gift med Amalie Hedeveg, Komtesse af Trampe, født 2. Avgust 1776, død i Avgust 1840. — Han var cand. jur. med bedste Karakter fra Året 1796 og Auskultant i Rente-kammeret, deltog i Krigen 1807—14, hvorfra hans Majorstitel skriver sig.¹⁾

XII. *Niels Kristian Rasch* købte Oxholm ved Avktion efter Kammerherre Skeel for 75,000 Rdl. Han var født i Hørdum Sogn 1782, lærte Handelen i Königsberg og Bergen, rejste som Handelskommis i det nordlige Jylland, blev Købmand i Ålborg og svensk-norsk Konsul for Nørrejylland, døde i Ålborg 2. Septbr. 1831 og ligger begravet på Oxholm Kirkegård, øst for Kirken. Indskriften på hans Gravstén gjengives nedenfor. Han blev 4. Oktober 1811 gift med Maren Krag²⁾ Hviid, en Datter af Præsten Frederik Kristian Hviid († 1814) og Anna Trap Friis († 1815) i Årslev. Hun ægtede 29. Juni 1832 den følgende, som derved blev Oxholms Ejer.

XIII. *Hans Peter Nielsen*, Krigsråd. Var før sit Ægteskab

¹⁾ Stamtavle over Fam. Skeel.

²⁾ På Ligstenen står urigtigt Kragh.

Forvalter på Gården. Denne Ejer købte, da han havde solgt Oxholm, Ejendom i Kjøbenhavn, havde også en Tid Nybrogård ved Lyngby, men andre Oplysninger om ham har ikke kunnet erholdes.

XIV. *Nikolaj Nyholm*, Agent, købte Oxholm med Gods 1847 for 175,000 Rdl. og afstod den atter 1852 efter i Forvejen at have frasolgt Gårdene Søgård og Hvolgård. Han var født 14. Avgust 1788 i Munkebjergby ved Sorø, hvor Faderen Kristoffer Nyholm var Sognepræst. Moderen héd Beate Jakobine Würnfeldt. Nikolaj Nyholm døde i Kjøbenhavn i Oktober 1874, 86 År gammel; hans 1ste Hustru, født Sidelmann, var Enke efter Oberstløjtnant Severin v. Lautreup, hans 2den Hustru héd Katrine Erasmine Ammitzbøll, født 25. Okt. 1808, død i Avgust 1884 under et Besøg hos sin Søn på Tammestrup ved Skanderborg. — Agent Nikolaj Nyholm har ejet og beboet forskellige store Landejendomme og Godser, førend han købte Oxholm. I Trediverne ejede og beboede han Petersholm ved Vejle; denne Ejendom solgtes 1839, hvorpå han købte Skårupgård ved Århus — en Domæne-Ejendom med betydeligt Bøndergods. 1845 solgte han denne Gård og flyttede til et lille Lyststed Venneminde ved København, som han beboede til 1854; men mens han boede dør, ejede han samtidig Dueholm på Mors, og efter Salget af denne købtes Oxholm, som kun beboedes enkelte Sommermåneder, mens det egentlige Opholdssted var Venneminde og i Vintermånederne København.

XV. *Karl Julius Sønnichsen* er født 5. Januar 1812 på Tammestrup, som Faderen ejede. Familien stammer fra Friisland og Stamfaderen hed Sønnich Sønnichsen. K. J. Sønnichsen ejede, før han fik Oxholm, bl. a. Vangs Mølle, Brønderslev Kro, Hellumlund og Ulstedbo. I et Par År havde han Oxholm i Forpagtning, inden han 1852 købte den for 160,000 Rdl., og han fik — efter først at have frasolgt Godset, deriblandt en Gård: Neesgård, samt nogle fraliggende Enge, kaldet Danserholme — akkurat den samme Sum for Gården, da han 1860 solgte den ¹⁾. Han flyttede til København, hvor han har ejet

---

¹⁾ Efter Fraflytningen fra Oxholm tilbød Sønnichsen at skænke et Orgel til Øland Kirke, men Tilbuddet blev afslået, idet der fremkom den besynderlige Udtalelse, »at da et Orgel kun var til Prydelse og Sogningen Lyst havde til at gagere Skolelæreren som Orgelspiller, så ønskede man ikke at få det«. — Denne — såvel som ovenstående Oplysninger — skyldes velvillig Meddelelse fra Hr. Sønnichsen selv.

forskellige Ejendomme, men har for et Par År siden købt Carlsberg ved Hillerød med et Tilliggende af c. 20 Tdr. Land. Her lever han endnu tilligemed sin Hustru Julie Hansine Wiberg, født i København 4. Marts 1828. Hendes Fader var cand. theol. og døde som Klokker ved Frue Kirke i København 1843. Han var i mange År »Skolelærer på Børglum Kloster — ja næsten både Præst, Degn og Organist, da Pastor Abrahamsen var for gammel og svagelig til at prædike selv.« Moderen var født Gjöhrr og døde 1837.

XVI. *Karl Friederich Heinrich Goedecke*, født i Meklenborg, købte Oxholm 1860. Han var tidligere Forpagter på Kristianssæde på Låland. Hans Hustru hed Frederikke Sofie Jakobine Nielsen. Da han senere købte Ejendom i Sverrig, solgte han 1865 Oxholm til

XVII. *Henri Johan Jacob Louis Bruun de Neergård*, en Søn af Ritmester Jens Lavrentius Bruun d. N. Hans Hustru Claudine Caroline Elisabeth Skeel er en Datter af Kammerherre Jørgen Erik Frederik Skeel til Birkelse og Hustru Charlotte Adelaide Comtesse af Ahlefeldt-Laurvig. — Han døde i sin bedste Alder. Efter hans Død er der dels af Øland Sogns Beboere, dels af hans Enke oprettet et Legat for ubemidlede i Sognet. Hans Enke beholdt Gården indtil 1887. Hun genopførte Tårnet, der tidligere havde prydet Hovedbygningen, og lagde Opkjørselen til denne gennem Haven. På en Plade på hans Kiste står:

Herunder hviler

Lieutenant i Gardehusarregimentet

Henri Johan Jacob Louis

Bruun de Neergaard,

Herre til Oxholm.

Han var født i Kjøbenhavn den 9de October 1839

og ægtede den 6te Januar 1869

Claudine Caroline Elisabeth Skeel;

han døde paa Oxholm den 20de October 1869.

Han var elsket af Alle,

dybt savnet og begrædt af sine Egne.

XVIII. *Otto Skeel* købte 1887 Oxholm. Han er født 1. December 1862, en Søn af Kammerherre Sofus Frederik Erik Otto Skeel til Birkelse og Hustru Erikka Josefine Eleonora Baronesse af Schaffalitzky de Muckadell. — Han ægtede den

12. Juli 1887 Katrine Marie Louise Henriette Tillisch, født på Hagedstedgård ved Holbæk 27. August 1864, en Datter af Kammerjunker, Herredsfoged Christian Frederik Tillisch i Kolding og Hustru Caroline Grevencop-Castenskjold.

IV. Gårdens Bygninger.

Oxholms Hovedbygning består nu af tre Fløje, hvoraf Kirken er den ene — den nordlige. Af de andre to er den vestlige opbygget 1871 efter Ildsvåde 1870, af daværende Besidderinde Fru Bruun de Neergård, mens den sydlige skal være meget gammel — hvor gammel kan næppe siges. Det er muligt, at den — som Rygtet siger — stammer fra Kloster-tiden, hvad ét og andet måske kan tyde på, navnlig dens Sneverhed.¹⁾ Over en af Udgangsdørene på denne søndre Bygning findes indmuret en Stenplade med følgende Indskrift:

H. F. L. L. E. B. 1669.

Deune Sten, der peger hen på en Restavration ved den ældre Hans Friderich Lewetzau, er formodentlig indmuret af ham, men kan intet afgøre om selve Bygningens Alder.

På en Bjælke over en Port i Avlsgården er indhugget:

H. F. L. • 1759 • S. v. E.

hvilken Indskrift fra den yngre Hans Frederik Lewetzaus Tid heller intet oplyser, da Bjælken jo kan være indsat i en ældre Bygning og desuden være flyttet mange Gange.

1871 forandredes altså Bygningernes Udseende. Men en anden Forandring var foregæet i dette Århundredes Begyndelse,

¹⁾ S. Grundtvig fortæller i »Gamle danske Minder« S. 156, at en Nonne, der havde ladet sig forføre, skal være blevet indmuret i den 1870 afbrændte Bygning.

idet Konsul Rasch lod nedrive en 4de Fløj — den østre —, som stod, hvor Haven nu er. Samme Ejer omdannede Oxholms Klosterceller til Beboelsesværelser, malede Riddersalsloftet med allegoriske og mytologiske Billeder. Hele Lejligheden oppe og nede restavvredes, kun den såkaldte »Glittersal« ved Enden af Riddergangen, yderst mod Kirketårnet (hvortil der i Klostertiden var Indgang til Nonnernes Pulpitur, hvilken Indgang senere tilmuredes) blev i sin oprindelige Skikkelse.¹⁾ — Hvorledes Gården så ud i Slutningen af forrige Århundrede beskriver Pontoppidan i sin Danske Atlas (1769):

Bygningen består af tre grundmurede Huus-Længder to Loft høje, som indelukke Borgegården på de tre Sider og Kirken på den fjerde, så at Borgegården gjør en Firekant, i hvis ene Side findes et Tårn med Spir grundmuret nedentil i Runddeel og oven til ottekatet med Fløistang og Fløi, noget høiere end Kirketårnet. Ladegården er og fire Længder af Muur- og Bindingsverk.

V. Kirken.

a. Bygningen.

Er der kun lidt at berette om Stuebygningen på Oxholm, er der så meget mere at sige om Kirken, der i mange Retninger er meget interessant. Der er næppe Tvivl om, at den er en af de ældste i Landet, og at den er bygget samtidig med, at Klosteret blev stiftet — altså c. 1160. At dette forholder sig således, synes bl. a. at fremgå af en Udtalelse af Prof. Høyen, som i et Foredrag om Maribo Stiftskirke beretter, at det var en almindelig Indretning i Kirkerne ved Nonneklostre (ikke noget særegent for Brigittinerklostrene), at der oppe under Taget — på et Pulpitur, sammenbygget med Kirken — fandtes et Kor, hvor Søstrene samledes for at deltage i Guds-tjenesten, når Messen holdtes for Højalteret. Pulpituret havde i Almindelighed selv intet Alter, da det var beregnet på, at Søstrene bag dets Gitter kunde være tilstede ved Altertjenesten, og var anbragt i den Højkoret modsatte Ende af Kirken, hvor

---

¹⁾ Meddelt af C. J. Sønnichsen.

vi nu er vant til at se Orgelet. Det var ofte af en så lang Udstrækning, at en stor Dél af Hovedskibets Gulv derved overhøvedes. Dette Nonnernes Kor — tilføjer Høyen — står endnu i Johanneskirken i Slesvig, og i Oxholm Kirke, som har hørt til Nonneklosteret på Øland, findes der tydelige Spor til denne Indretning.¹⁾

Det er ikke vanskeligt efter denne Oplysning at finde Stedet i Kirken, hvor dette Kor har været. Det har — som anført — været i den modsatte Ende af Højkoret, og der har været direkte Adgang dertil fra Hovedbygningen. Nu er Koret forsvundet, men Pladsen, hvor det har været, opdages let.

Foruden dette Tegn på, at Kirken stammer fra Kloster-tiden, har vi også andre Oplysninger, der tyder i samme Retning. Således er den tidligere omtalte Tilladelse fra Kong Frederik II. fra 1562, at Kirken måtte restavreres med Materialet fra St. Lavridses Kapel, Tegn på, at Kirken da har været gammel, siden den var brøstfældig; ti en Kirke, bygget af de solide gamle Munkesten, bliver ikke brøstfældig i kort Tid, den kan godt stå flere hundrede År, før den trænger til Reparation — så det bestyrker netop den Tanke, at Kirken stammer fra Klostertiden, at den blev restavreret 1562. At der blandt Kirkens Prydelser findes adskillige katolske Sager, *beviser* jo ikke, at Kirken stammer fra den katolske Tid, da disse Prydelser jo kunde være flyttede fra en ældre Kirke til en yngre, men der synes intet at tale for, at Kirken i det væsentlige er forandret siden dens Opbyggelse som Klosterkirke c. 1160.

Om det udvendige af Kirkebygningen er der ikke stort at sige; der er kun én Indgang — på den nordlige Side, intet Våbenhus eller andre Udbygninger. Kirketårnet er af den sædvanlige spidsgavlede Slags, både dette og Kirkens Tag er dækket af Sinkplader.

På Kirketårnets sydlige Side står:

A M	B D
H F	L Z
1768.	

Bogstaverne kan ikke godt betyde andet end Anna Margrete Brochdorff og Hans Frederik Lewetzau, som er Moder og Søn,

¹⁾ Ny kirkeh. Saml. II. 680.

og det kunde jo godt tænkes, at disse to i Forening har ladet Tårnet restavrere, men Årstallet 1768 er noget overraskende, eftersom begge de nævnte — både Moder og Søn — døde 1763. Årstallet 1768 må formodenlig senere være tilsat.

Kirken har intet Tværskib, men Langskibet er delt i to Skibe — et sydligt og et nordligt, af hvilke det sydlige er Hovedskibet. Dette højner sig i 5 Hvælvinger, mens Side-skibet, der er betydeligt lavere, har 6, af hvilke de to østligste er afskårne og indrettede til Begravelse for Familien Lewetzau. En sjælden smuk Jærnport fører fra Hovedskibet ind til denne Begravelse, der er delt i tre Rum, idet den østligste Hvælving ved et Tværloft er delt i to Dele, hvoraf den ene er en Kælder, mens den vestligste Hvælving ingen Kælder har, men de pragtfulde Marmorkister er henstillede på Gulvet i Højde med Kirkens Gulv. I den øverste Afdeling af den østlige Hvælving henstod indtil Efteråret 1889 to Kobberkister, indeholdende Støvet af den ældste H. F. Lewetzau og Hustru, samt en Egetræs Kiste med Fru Lewetzau f. Moltkes Levninger, men alle disse tre Kister var så forfaldne, at de ej godt mere kunde stå i åben Begravelse, hvorfor de i Overværelse af Kirkeejeren og Sognepræsten den 27de Sptbr. 1889 blev nedsatte i Kælderen nedenunder, hvor der i Forvejen henstod 3 Kister foruden en Barnekiste, og hele Kælderen blev derefter tilmuret.¹⁾ Synlige er derfor nu kun de tre Marmorkister og den ene Sandstenskiste, der står i den vestlige Hvælving, og som indeslutter Hr. Theodosius v. Lewetzau og hans anden Hustru Anna Margrete Brochdorff og disses Søn Hr. Hans Frederik Lewetzau med Hustru Sophia v. Eyndsen. — På den ovenfor omtalte Egetræs Kiste fandtes en smuk Sølvplade, der beretter, at Fru Friderica Louise v. Lewetzau født Grævinde af Moltke²⁾ hvilede her. Hun var gift med en Søn af den yngre Hans Fr. L.: Hr. Albert Philip v. Lewetzau, der opnåede mange høje Æresstillinger — ligesom sin Fader — og døde 14. Sptbr. 1817. Han var anden Gang gift med Komtesse Kristiane Frederikke Wedell-Wedellsborg, med hvem han bl. a. havde en

¹⁾ Alle Pladerne på Kisterne blev aftagne og ophængte i den vestlige Hvælving. På H. F. L.s og Hustrus Kister fandtes Plader med samme Indhold som Inskriptionen på det store Epitafium, men på tysk.

²⁾ Hendes fulde Navn er: Juliane Marie Frederikke Louise Moltke. Dan. Adels Årbog 1890 S. 326.

Søn Adam Gotlob Lewetzau, født 10. Avg. 1778, døbt 24. Avg. s. År i Kristiania, død 12. Debr. 1780, bisat 16. Debr. s. År i Vor Frelzers Kirke (nedflyttet til Danmark 1784).¹⁾ Den ovenomtalte Barnekiste i Kælderen bar en Messingplade, der udviser, at den indeholder Levningerne af denne Dreng.

Hvem der hviler i de tre Kister, der har stået længst i Kælderen, vides ikke med Sikkerhed, da de ingen Indskrift havde, men det er jo ikke urimeligt at antage, at de to kan indeslutte Hr. Albert Philip L. og hans anden Hustru født Comtesse Wedell og den tredie rimeligvis Hr. Theodosius L.s første Hustru født Grabau, hvilken sidste må være begravet i Øland Kirke, eftersom Kirkebogen under Rubrikken »begravede« beretter: 1701 d. 1. December Velb. Frue Sophia Hedewich Grabau A. Æ. 25.²⁾

Over den ældste H. F. L. og Hustru er der rejst et vældigt Epitafium af sort og hvidt Marmor. Det har sin Plads opad den nordlige Mur i Hovedskibet, tæt ved Alteret. Alle Inskriptioner på Epitafier, Sarkofager og Plader gengives nedenfor.

Lige overfor det Lewetzauske Epitafium er der i Kirkens søndre Væg indmuret en Tavle til Minde om Jørgen Thube (Due). Denne Tavle er Resterne af et større Epitafium, der i sin Tid er opstillet, og hvoraf Levninger endnu findes i Kirken: små Søjler, Søjlehoveder, Ornamenter, Våbener. Af disse sidste kan man tydeligt skælne det Bannerske Våben, mens det, der svarer hertil — Duernes Våben —, er ødelagt og ukendeligt. Af læseligt er der på alle Levningerne kun Årstallet 1595³⁾ På den indmurede Tavle står derimod en tydelig Inskription, der nedenfor gjengives.

I Koret og ned ad Hovedskibets Midtergang er i alt 9 Ligstene nedlagte, deriblandt en over Fru Elline Banner — også disses Indhold vil findes nedenfor.

¹⁾ Dan. Adels Årbog 1890 S. 327.

²⁾ Hofman Fund. IV. 371 siger: På hans første Frues Kiste (står): Die H. und W. Frau Sophie Hedeveg Levetzau, eine gebohrne Grabau, von Lüswitz, Golberg etc., Erb-Herrin auf Oxholm, Estrupgård, Åle-gård und Schodborghof, gebohren 1676 den 26. October, gestorben 1701 den 28. September ihres Alters 25 Jahr. — Denne Indskrift kan nu intet Steds findes.

³⁾ Se Pont. Dan. Atlas V. 306.

Hele Familien Lewetzau har vist stor Interesse for Kirken, særlig de to ældste: Hans Friderich og hans Hustru Lucie Emerence Brochdorff, i det mindste findes disses Navnetræk forskellige Steder med samt deres Våben: f. Eks. på Altertavlen, Kalken og Oblatæsken. Om det end synes noget pralende, måske endog lidt overmodigt at anbringe sit adelige Navn og Våben på Altertavle og de hellige Kar, bør man dog vist se på dette — ikke med vor Tids, men med Datidens Øjne. Vi smiler ad en sådan Smagløshed, Datiden har vist ikke fundet det så anstødeligt!

I Pont. Danske Atlas¹⁾ står der, at »denne Ejer har bestøttet Altertavle og Prædikestol, som er smukt Billedhuggerarbejde«. Dette må bero på en Misforståelse, da der kun er grumme lidt Billedhuggerarbejde på Prædikestolen, der er en såre simpel Stol, forsynet med tarvelige, nu næsten udslettede Malerier af Kristus og Evangelisterne, mens derimod Altertavlen har en Del — om end ikke »smukt« — Billedhuggerarbejde, men denne kan ikke i sin Hëlhed være bestøttet af H. F. Lewetzau, den må stamme fra en langt ældre Tid, eftersom Motiverne er aldeles katolske.²⁾ Hvad der skyldes Lewetzau ved denne Altertavle, er nogle meget uskønne Forsiringer omkring den oprindelige katolske Tavle, i hvilke Forsiringer — som omtalt — hans og hans Hustrus Navnetræk og Våben indtager en fremspringende Plads.

Skønt man altså ikke med Bestemthed kan påstå, at Altertavlens Plads altid har været i denne Kirke, så er dens Alder utvivlsom. Den har samme Udseende som de fleste andre katolske Altertavler, idet den er delt i 3 Felter: 1 Midterfelt og 2 Sidefelter, hvilke sidste kan lukkes over Midterfeltet. Bagsiden af Sidefelterne prydes med nogle Malerier, der sér ud til i deres Blomstringstid at have været meget tarvelige, og som nu er næsten udviskede. Figuren i Midterfeltet er naturligvis Jomfru Maria. Med Barnet på Armen står hun på Månen og er omgivet af en Glorie, garneret med en

¹⁾ Se Pont. Dan. Atlas V. 306.

²⁾ Hvis Sagnet om, at denne Altertavle skal være tilført fra Sverrig som Krigsbytte er rigtigt, kan den jo for så vidt siges at være »bestøttet« eller »anskaffet« af H. F. L., men bortset herfra, måtte det anses for det rimeligste, at den stammer fra Klostertiden, måske er lige så gammel som Kirken.

Rosenkrans. På hver af Sidefløjene står 4 Helgener 2 og 2 over hinanden, øverst kvindelige, nederst mandlige. Til højre for Madonna står Katrina og Barbara og nedenunder Kristofforus og Sebastian. Helgenerne på den venstre Side er vanskelige at bestemme. Den kvindelige Helgen nærmest Madonna er måske Marie Magdalene med Salvekrukken, den ene mandlige måske St. Peder — men deres Atributter er af så almindelig en Art, at en Afgjørelse bliver vanskelig.

Det ubetinget interessanteste ved hele Kirken er et gammelt Monstranshus, der har sin Plads lige ved Siden af Alteret. Det er 7—8 Alen højt, af Træ og rigt udskåret. For neden har det en Bredde af $\frac{5}{4}$ Alen, men det løber spidst opad og ender med et Kors. Det har naturligvis i sin Tid været Gemmestedet for de hellige Kar. Det indeholder nu et gammelt Malmrøgelsekar og en firkantet hvid Glasflaske med Sølvprop, i hvilken Flaske er noget Vand, der udgives for Vievand! Endvidere findes en gammel Silkepung på en Stang — en såkaldt »Klingbeutel«, der har været brugt til Indsamling af Penge hos de kirkebesøgende, men vist er af langt nyere Dato. — Monstranshuset har følgende Indskrift, der står i én Linie over Døren til Skabet:

52

der skal læses: Joh(anne)s Nicolai prior i(n) Ø m(o)n(a)st(erio): Jens Nielsen, Prior i Ø Kloster. Da denne Jens Nielsen nævnes i Årene 1504 og 1519, er dette Monstranshus altså fra Reformationsårhundredets Begyndelse.

Døbefonten består af et Jærnstativ, hvori er et stort Messingfad, formodentlig det ovenfor omtalte, som Fru Karen Friis ved sin Afrejse fra Oxholm forærede »til fundten og daabens Administration«. Der står desværre intet Årstal på det.

Af Lysekroner ejer Kirken 2. Den ene har ingen Indskrift, men på den, der er Alteret nærmest, står — omkring et stort Lewetzausk Våben:

Gerd Diderich Levezau Zu Thiele und Ellkier, Des Königs zu Dendemark und Norwegen bestatter Ritmeister zu Pferd. Gebohren A^o 1673 d. 25 Avgust. Memento Mori!

Denne G. D. Lewetzau var en Søn af den ældre H. F. L. og døde 24. Dec. 1737 på Tjele, i hvis Kirke han ligger begravet.

Kirkeklokken revnede for få År siden og blev derfor sendt til København for at omstøbes. Man blev imidlertid herinde opmærksom på, at Bogstaverne i den på Klokken værende Inskription var af en meget sjælden Façon, om end ikke Inskriptionens Indhold var særlig aparte — og Klokken blev derfor erhvervet for den oldnordiske Samling. En helt ny Kirkeklokke blev da anskaffet og ophængt i Tårnet i Efteråret 1886. Dens Indskrift er meget simpel:

STØBT AF B. LØW & SØN KIØBENH. 1886.

Indskriften på den gamle Klokke var:

IHESUS NASARENUS REX IUDEORUM
ANNO DNI MDXIII.

De store Malmlysestager på Alteret samt Kalk og Disk af Sølv stammer sikkert fra den Lewetzauske Tid.

b. Den Lewetzauske Begravelse, Epitafier, Ligstene.

Det store, kostbare Epitafium på Hovedskibets nordre Væg bærer følgende Indskrift:

D. O. M. S.¹⁾

Den høyædle og velbaarne Herre

Hr. HANS FRIDERICH LEVETZAU

Til Oxholm, Restrup og Nørre-Elkier

Ridder Hans Kong. May. til Dannemark og Norge

Høibestalte Geheime-Raad og General Lieutenant

Fød A^o MDCXXX D. XV Janu. Død A^o MDCXCVI D. XXVIII Jul.

¹⁾ Deo Optimo Maximo Sacrum ☉: Helliget den algode, almægtige Gud.

tillige med
sin høyedle og velbaarne Frue

Fr. LUCIE EMERENCE BROCKTORF

Fød A^o MDCXL in Nov. Død A^o MDCXCIII in Jul.
som havde tilsammen i Ægteskab

VII Sønner og IV Døttre

Henrich Levetzau	Sophia Dorothea Levetzau
Theodosius Levetzau	Emerence Levetzau
Henrich Levetzau	Margarete Levetzau
Ditlev Levetzau	Lucie Hedevig Levetzau
Friderich Levetzau	
Gert Diderich Levetzau	
Christian Friderich Levetzau	

Er dette Monument til stedsevarende Ære-Minde
opsat A^o MDCCXXVI.

På Hr. Theodosius Lewetzaus Sarkofag læses:

Inden disse Fiele
lagde dend Salige Herre
Hr. Theodosius Levetzau
Ridder af Dannebrog Herre til Oxholm Bygholm
et Aallegaar
Hans Kongl. Maj^{ts} General-Lieutenant ved Cavalleriet
sine trætte been til hvile
siden hand i verden i 54 Aar
fra sin fødsels Dag den 11 Febr 1665
til sin Døds Dag den 6 May 1719
hafde signalliseret sig
Som en Stor General for Kongen
Som en redelig Patriot for Landet
Som en braf Soldat for Fienden
Som en ærlig Mand for alle
men mest
som en sand Christen for Himmelen
Den Seyers Krantz hand
hos os vandt
Hand udi Himlen for
sig fandt.

På hans anden Hustrus Kiste står: ¹⁾

Her under hviler det Dødelige
 Af den i Livet Høyædle og Welbaarne
 Fr. Anna Margaretha Brocktorffen
 Fød paa Rolstorff den 18 Jnlid A^o 1682
 Død paa Bygholm den 11 April A^o 1763
 Gift med den for længst afgangne
 Salige Herre Høyædle og Welbaarne
 Hr. Theodosius Levetzau Ridder
 Hans Kongel. May^{sts} General-Lieutenant.
 De har efterladt sig 1 Søn og 3 Døttre.

Indskriften på Hr. Hans Frederik Levetzau (den yngres)
 Kiste er følgende:

Quicquid mortale habuerit fatoque obnoxium
 Conditum heic habet
 Illustrissimus et excellentissimus
Dominus JOHANNES FRIDERICVS de LEVETZAU
 Prædiorum Bygholm, Oxholm et Aalegaard possessor.

Lucem

In Prædio Bygholm d. 27 Nov 1711 vidit

Generosa editus stirpe,

Generosa ipse præditus indole,

Deo, Regi, Patriæ

Se natum

Judicavit atque ostendit.

Animum pietate imbutum, optimis excultum studiis,

Peregrinationibus eruditus politum,

Honoribus maturum,

Ad honores attulit

Viginti jam et quinque natus annos.

Tum

Nobilium Cubiculariorum et Supremi Tribunalis Assessorum

ornatus consortio

Fidelia inter Aulam et templum Themidis partitus est officia,

Lustrò exactò

Conferentiæ Consiliarius

Dignissimam thori Sociam

Generosissimam Dominam

---

¹⁾ Angående den første Hustrus Kiste se foran.

SOPHIAM de ENDTEN

Votis petitam allegit votisq. parem.

Anno præterlapso

Claviger Regius,

Et quinque transactis annis

In Collegio Rei nostræ Nauticæ præposito secundum meruit Locum,

Nunc Equitibus Ordinis Dannebrogici 1750 adscriptus,

Biennio post

Dioecesi præfectus Aarhusiensi

Juste, vigilanter, salutariter

Per sex præfuit annos.

Tunc Provinciæ amanti et, si licuit retinenti valedicens

In supremo Tribunali

Munus Proprætoris gerere jussus

Consiliarii Intimi insignitus fuit honore.

Heic quinquennio præfuit

Sanctus et incorruptus justitiæ Antistes.

Prodesse desiit et vivere

d. 16 Sept. 1763

uxore optimâ

Cum septem filiis filiaqu. unâ

Superstite

Probatus

Regibus sapientissimis et Deo Judici:

Expertus

Benevolentiam Regum et gratiam Dei,

Desideratus

Omnibus bonis,

Præsertim vero

Maritæ mæstissimæ Proliqu. numerosæ et orbæ.

Oversættelse:

Her gemmes

hvad dødeligt og forkrænkeligt var af
den berømmelige Herre, Hans Excellence

HANS FRIDERIK v. LEVETZAU

Herre til Bygholm, Oxholm og Aalegaard.

Dagens Lys så han på Gården Bygholm

27 Novbr. 1711.

Udsprungen af ædel Stamme,

selv udrustet med ædle Naturens Gaver
kendte og viste han sig født til
at tjæne
Gud, Konge, Fædreland.

En af Pligtfølelse gennemtrængt Ånd, uddannet ved grundige Studier
beriget ved videnskabelige Rejser i fremmede Lande,
og moden til Æresposter,
medbragte han til disse
i en Alder af 25 År.

Hædret derefter
ved Optagelse blandt de tjenstgørende Kammerjunkere
og Højesterets Assessorer
délte han sin trofaste Virksomhed mellem Hoffet og Themis' Helligdom.

Fem År efter
Konferentsråd
kårede han til sin højtskattede Ægtemage
den ædelbårne Jomfru
SOPHIA v. ENDTEN,
Genstand for hans Kærlighed og denne fuldt værdig.

Året efter
blev han Kongens Kammerherre,
og da 5 År vare forløbene
opnåede han den næstøverste Plads i Admiralitetskollegiet
optaget 1750 blandt Dannebrogssridderne,
og blev 2 År derefter

Stiftsbefalingsmand over Århus Stift,
hvilket han i 6 År forestod
med Retfærd, Årvågenhed og gavnlig Id.
Denne Landsdel, som elskede ham og gerne, om det var
muligt, havde holdt ham tilbage,
måtte han sige Farvel, da han fik Befaling
at overtage Justitiariusposten i Højesteret.

Hædret med Gehejmeråds Rang
virkede han her i 6 År til Landets Tarv
som en samvittighedsfuld, ubestikkelig Retfærdighedens Håndhæver.

16 Sept. 1763
afsluttede han sit gavnrige Liv,
efterladende
sin elskelige Hustru
med fem Sønner og én Datter,

anerkendt som en tro Tjæner
 af sine Konger og af den himmelske Dommer,
 med rig Erfaring
 om sine Kongers Gunst og Guds Nåde,
 savnet
 af alle gode Mennesker,
 dog især af sin højtbedrøvede Ægtefælle
 og sin talrige, nu faderløse, Børneflok.

På hans Hustrus Sandstenskiste står:

Her under hviler
 Frue Sophie von Eynden
 Sal. Herre Geheimeraad
 Hans Friederich Lewetzau
 Efterladte Encke, Hendes Fader var
 General Leudtnant
 Albrecht Philip
 von Eynden
 og hendes Moder
 Frue Ulrica Kragh
 Hun blev Fød den 23 Junij 1718
 Døde den 1 Januarii 1795.
 — — — — —
 Min Siel Døde Retfærdiges
 Død, og mit Endeligt blive som deres.
 — — — — —

På tvende Plader, den ene af Sølv, den anden af Messing, der fandtes på to af de i Kælderen værende Kister, men nu er opslæede i det vestre åbne Begravelseskapel, står følgende ¹⁾:

I. Her Under hviler
 Den Høy- og Velbaarne Frue
 Frue Friderica Louise von Levetzau
 Fød Grævinde af Moltke
 Fød d. 25de October 1751
 Død d. 18de November 1773
 Gift d. 6te Februarij 1771
 med

---

¹⁾ Se foran.

Herr: Albrect Philip von Levetzau
 Hans Kongelig Majestatts Cammer Herre
 Stiftbefalningsmand over Bergens Stift
 og Amtmand over det Søndre Bergenuhuusiske
 Amt
 Med hvem Hun ingen Børn havde.

— — — — —

II. Her under
 Hviler
 Adam Gotlob von Levetzau
 En Søn
 Af
 Hr. Albrecht Philip von Levetzau
 Ridder
 Geheimeraad Kammerherre og
 Stiftsbefalnings Mand over Aggershuus Stift
 Og
 Hans Hustrue
 Fr. Christiane Frideriche Grevinde af Vedel

* * *

Fød
 Den 10 August 1778
 Død
 Den 12 Decmbr 1780.

I Kirkens søndre Væg, over Degnestolen, er indmuret en Sandstenstavle med følgende Indskrift¹⁾:

IØRGEN · THVBE · EN WELBIRDIG · MAND
TIL · ETZ · ER · BAAREN · WDI · LIEFLAND
HAND · FESTE · EN · IOMFRW · MED · ÆRE
ELINE · FRANTZ · BANERS · DATER · MON · WERRE
DI · LEVEDE · TILL · SAMEN · PAA · FIERDE · AAR
DERIS · BØRN · DE · AFLE · 3 · DI · WAR · GVD
MONNE HINDER · HER · FRA · KALDE: DER · MAND
SCHREFF · 1.5.9.0 · MED ALE: DERIS NAFN
EY AD FORGIETE: LOD · HAND · DETTE
EPITAPHIVM OPSETTE: SAA KALDET · GVD
HANEM · TILL · HIMMERIGE: DER MAND
MONNE · 1.6.1.1 · AAR SCHRIEVE · HVOR DI
NV · MONNE · WERE · HVS · GVD · Y · EVIG ÆRE.

¹⁾ Se foran.

Ligstenene i Koret og i Hovedskibets Midtergang har følgende Indskrifter:

Naar det er Vingaards-Herrens tid

Arbejderne at kalde

skal hver for sin anvente fliid

Sin Lod og Løn tilfalde.

Saaledes

Hvile her efter 45 Aars udstandene Møie i Guds Vingaard

Forsikret om Naadelønnen ved en ærefuld opstandelse

Sal: Hr. *ANDERS LVND*

Fød A^o 1694 og Døde A^o 1765

Efter Himlens Kald en indviet Præstemand 1719 d. 13 Xbr

for Øland Meenighed

Efter Himlens Raad en Præsteviet ægte Mand 1723 d. 25 Junij

Til Dyddædle nu Sal: *BODIL JENSDAATTER*

Fød A^o 1681, og Døde A^o 1744 d. 24 Junij

Som 1724 16 April fødte ham udi 21 Aars Ægteskab en Daatter

Nafnlig *ANNA MARGRETHE*

Der A^o 1741 d. 3 9br traade udi Ægteskab med

CHRESTEN SPEITZER paa Ag

gersborregaard, Alle Ventendis en ærefuld

opstandelse Paa Christi tilkom

melsis Dag

(Våben.)

(Våben.)

HER HVILER ERLIGE WELBYRDIG
 OCH GVDFROCTIGE FRWE FRW
 ELLENE BANNER AF OXHOLM SOM
 LEFFEDE ERLIG OC DØDE CHRISTE
 LIG GVD GIFVE HENDE EN GLEDE
 LIG OPSTANDELSE AMEN OC
 DØD ANNO 90 DEN 29 SEPTEMBER

IEG WED AT MIN FERLSERE¹⁾ LEFVER
 OC HAND SKAL HER EFTER OPVEK
 KE MIG AF IORDEN OC IEG SKAL DER
 EFTER OMGIFVIS MET DENNE MIN
 HVD OC IEG SKAL SE GVD I MIT
 KØD DEN SAME SKAL IEG SE FOR
 MIG OG MINE ØYEN SKVLE SKV
 HANNEM OG INGEN FREMMET

¹⁾ Således står der.

Her hviler
 Madame Magdalena Christensen
 Fød Hass
 Hvis Liv begyndte i Aalborg A^o 1764
 Indtraadte i Ægteskab med Forpagter
 Christensen paa Oxholm den 5 Junii 1795
 Endte sit Levnets Løb i en haard Barselseng
 den 3 Junii 1796
 Efter at Hun 11 Dage i Forveien havde
 Født en levende Datter til Verden.
 Hun var
 En kiærlig og retskaffen Ægtefælle
 en fornuftig og duelig Huusmoder
 en god og oprigtig Christen
 Under de haardeste Smerter taalmodig
 Ved Dødens Komme roelig
 Fred med hendes Aske.
 Dette Gravminde
 af
 Hendes efterladte Mand og Datter.

Her under hviller dette sallige
 Guds Barn *ANNE NIELS*
DAATTER som er Barnefødt udi
 Kalundborgig A^o 1646 d. 24 Junij
 og sallig i Herren hensov her
 paa Oxholm A^o 1721 d.
 udi hendes Alders Aar Gud
 gifve Hende med andre Guds
 Børn en gledelig og ærefuld
 opstandelse paa dend yderste
 Dommedag.

Dend grume biter død
 Vort Lif i Verden endte
 og ved sit haarde stød
 os bort til graven sendte

Her under hviler
 ærlig agtbare og velforneme
 Mand sal: Madtz Andersen forrige
 Ladefoget paa Oxholm barnefødt udi Riber
 stiet i temering Sogen udi taphede A^o 1656
 d. 2 Februar. Bode og døde i Østerbye 1706
 d. 26 Februar hans alders 50 Aar. Med sin K
 hustru ærlig dyd og gudelskende Matrone
 Mette Friderichsdatter barnefødt udi Siælland paa
 tryggeveld udi Carise sogn A^o 1665 d. 8 Junij bode
 og døde paa Øland A^o 17 d.
 hendes alders aar Gud give den
 nem med alle tro christene en
 glædelig opstandelse paa
 den yderste dag.

Men se min Siæl som Gud
 tog i sin milde Favn
 fra Verdens Jamer ud
 til himlens trygge havn.

Dødelige

Du som nærmer Dig til Evigheden

Med Faste skridt

Betragt den forkrænkelige deel

Af

Hr. Søren Glud

Forpagter paa Oxholm

Som indesluttet til en Tid i denne urne

Hans dyrebare Siæl lever hos Gud

Hans Vandel var Gudfrygtig hans Omgang oprigtig

Derfore rørte hans Bortgang saa mange Hierter

Da han d. 23 April 1790 gik ud af dette Liv

som han begyndte 1752

Hans berømmelige Forældre Vare

Hr. Rittmester Johann Glud

og

Frue Marie Kirstine Biering

Af hvis efterladte Børn han var den ældste

Den største Lyksalighed i Livet fandt han A^o 1775

Da han vandt det Hierte

som nu er saa beklemt af Hans efterladte Ægtefælle

Madame Anne Lund.

Paa den ægte Kiærlighed fulgte de prectigste frugter

2 Sønner og 2 Datter

Af hvilke

den ene Datter gik foran, den anden fulgte efter

deres salige Fader

Hvis Tab aldrig glemmes af de 2 efterlevende Sønner

som med deres søde Moder stedse tænke saaledes

Øm aarvaagen Fader kierlig Ægte Mage beste Verdens Deel

Tak for ald Din Kiærlighed du fortiener vore Taare

Intit kan vor sorrig lindre uden det Forvissit Haab

Et urørligt Rige indtog din beste deel.

Under denne Steen hviler den erlige og velagtede
 nu salige Mand Anders Vognsen Krag fordem Bircke
 Dommer her paa Øland. Barnefødt udi Aarup udi Torslev
 Sogn anno 1670 den 2 April Boede og døde udi Knudegaard
 den 1 Junii anno 1740 udi hans Alders 70de Aar 2 Maaneder

Med sin kiere Hustru erlig dyd og Gudelskende Konne
 Anna Christensdatter barren-fød udi Røgel udi Brovst Sogn
 Anno 1662 den 3 Iulii. Boede og døde udi Knudegaard

Anno 1740 den 2 Iulii udi hendis Alders 78de Aar

Gud give dennem med alle sande troende

En gledelig og erefuld Opstandelse
 paa den yderste Dag.

Ieg sover vel, men lever vist
 hos Dig min Frelser Iesu Christ
 paa Dommedag skal jeg opstaa
 i Glæden sød med dig indgaa.

Her

under hviler

erlig og velagtede Mand

Tommas Ollesøn barnefødt paa

Øland i Knudegaard A^o 1636 bode

og døde paa Øland A. 1721 d 21

September

Med sin K. Hustrue erlig og gudfryg-

tige Daneqvinde Anne Christens D

barnefødt i Ris i Torslev Sogn A. 1656

bode og døde paa Øland A. 1728

den 27 October

Gud give dennem med alle tro

christene en gledelig

Opstandelse paa den

Yderste

Dag.

<p>Her under hvil ler den velagtet og velforstandige D Mand sallig Lavres Mades Søn Birkei Schriever her til Ox Hollums Beirke Teng og barenfød udi Sønder Yx af gudfrøgtig og egte Foreldre den 2 Marti Anno 1672 og døde Anno 17 den</p>	<p>Her under hviler den velagtet og velforstandige D Kone salig Karen Olles Datter baren fød udi Sønder Yx i Brovest Sogen af gudfrøgtig og egte For-eldre den 24 Aprilis Anno 1675 og døde Anno 17 den</p>
---	--

og bovede udi Sønder Yx udi 23 Aar og
bovede siden udi Vester By udi Aar
Gud lade denem med andre fromme
til Himmerig og Salighed komme
og tager der Lifsens Krone fat
di siger her al Verden god Nat.

Fra Kirkegården flyttedes den 27 September 1889 en
Sten med følgende Indskrift ind i Kirken og opstilledes dèr:

Lettere end Livets Byrde
 være Gravens Slummer
 for
 Mad. Pederine Rosenstand
 Thomsen
 født i Kbh. d. 2 Julii 1795
 gift med Sognepræst paa Øland
 Hr. H. I. N. Thomsen
 d. 14 Novbr. 1813, død i Øland
 Præstegaard d. 18 Januar 1824
 der hviler herunder med 3 af
 hendes 5 Børn: Lorentz
 Iacob Rosenstand Thomsen
 født d. 14 Decmbr. 1816, død d. 9 Juni 1821
 Christian Thomsen
 født d. 3 Martii 1819, død d. 24 Maii 1821
 og
 Marthenus Lauritz
 Sophus Albert Thomsen
 født d. 24 April og død d. 16 Maii
 1821.

Lige østen for Kirken er oprejst et større Gravmæle med denne Indskrift:

Her under hviler
de jordiske Levninger
af
Niels Christian Rasch
kongelig svensk og norsk Consul i Nørrejylland
Eier af Oxholm og underliggende Gods
Han er født i Hørdum Sogn i Thy 1782
blev gift den 4de Oktober 1811
i Aarslev Præstegaard med
Jomfru
Maren Kragh Hviid
og ved hende Fader til tvende Sønner.
I disse sine kiæres Kreds fandt han sin Lykke
Indtil Gud ved et Slagflod endte hans virksomme Liv
i Aalborg den 2^{den} September 1831.
Ufortrøden Arbejdsomhed, vies og stræng Orden
udmærkede ham.
Han var en øm og trofast Ægtemand,
en kiærlig Fader for sine Børn.

På Kirkegården findes også en Ligsten over Præsten Hans Landorf Holm, der døde 27 Juni 1812. Indskriften på denne Ligsten findes i Jydske Samlinger 9 Bind 1882—83 og gengives derfor ikke hér.

VI. Optegnelser

fra Ølands ældste Kirkebog, der er begyndt 1649 af daværende Sognepræst: Hr. Peder Nielsen Klim.

1. Oxholm Kiereckes ornamentes.

1. En gamel skrefuen Gradual.
2. En gamel Psalme Bog med stoer stiel og noeder udi.
3. En gl. Alterbog in octavo.
4. En Messe-Serch og en gl. Messe-Hagel af Sort¹⁾ fløyel som tiener snart intet. •
5. Noch En anden Røed fløyels Messe-Hagel med grøne Aggremaner om, som ei findis nogen Vafen paa.
6. En gl. Allter Klæde Moxssen opslet.
7. Noch et andet Røt fløyels Alter-Klæde, som Øffrigheden dertil Steden Hans Exell. Hr. General Major Hans Friderick Levezou etc. self hafuer gifuedt til Kirchen, med deris Vafen derpaa baldyret.
8. En vacher Kalch og Disk af Sølf til Kirchen.
9. En liden tind Kande at brugge paa Alteret til Vin.
10. Et lidet tind bechen som brugis naar børen døbes.
11. En liden taufle Pung af grøn Ostindisk Atlask til at gaa om med I Kirchen.
12. Tuinde store Messing støbte liusse Stager.
13. En gl. Ildkar af Mallem.
14. Et Høyt skab huor udi Messe Klæderne, Bøger, Lyss og andet foruaris med lass (Lås) for.
15. Klochen udi Kirchen.
16. Et stor Messing Bechen til fundten og daabens Administration, som Frue Karen Friss har forærit til Kirchen, der hun drog fra Oxholm.

---

¹⁾ I Kirkeærets »lukkede« Tider, Advent og Faste, var det i tidligere Dage almindeligt at benytte en sort Messehagel.

---

2. Oxholm Kierchis Stolestader.

Efter den maade de findis udi Kierchen fra Øfuerst til Nederst, baade i Sønder Gang, som er Karle Stoele, Midelste Gang, som Er quinde stoel, og Nordeste Gang, som og ere quinde stoel, huem de til hører, og huo paa huer stoel Indgaar forklaret af med Hielperen Lauridtz Bertelss: I Westerbye og anders Degn i Østerbye, og fire beste Sogne mænd af Ølandtz Sogn lauridtz Laurids udi Østerbye, Søffren Thomessen ibm. Gierleu Jørgenssen i Westerbye og Bertel Nielss: ibd. udi Proustens Hr. Jacob Mauridzen Borchost Sogne Prest til Broust og Suenstrup Sogner saauelss. Her Peder Nielss. Sognepræst til Ølandtz Meenighed deris Neruerelse;

I dend sønderste Gang som ere Karlestole paa Mandssiden fra dit øfuerste og til det allernederste i Kierchen er — 23, og tuert ofer for Ued den nederste Pæl, i den midelste Gang Neden for quinde Stoelen i same Gang, er en Karl-stoel til hører Præstegaardens thienestefolch;

Quinde stoelen i dend midelste Gang fra det øfuerste, og til det nederste i Kierchen, undtagen for^{no} Præstens thienst drengis stoel Er 19 stoele stader.

Quinde stoelen udi dend Nordeste Gang fra dit øfuerste, og til det Nederste er — 17 stoele; Skichen af alders Tid hafuer Verit, Er, og fremdeelis efter Loven forblifr, at de ældre gifte sider udenfor de yngre i Stoellen, huor de gaar ind paa Helle eller Halfuegaarders staeder, og det holdis saavel iblant Mendene som kvinderne, mens dog gad Huus Mænd og kvinder at side inderste;

(Derpå følger Fordelingen i alle Stolene, hvorpaa sluttet således):

Dette offuenschreffen og forskrefen saa i Gudtz Sandhed rigtig at være som det forskreffuet staar, og der effter Ved en euig Schich skal forblifue, testerer vi Underschrefne, Ølands Eller Oxholms Kierche Torsdag d. 11 Novembris Anno 1686.

J. M. Borchost

m. m.

B N S S T S L B S

G J S L L S A C S

Peder Nielson

m. m.

3. Et Par Bemærkninger i Kirkebogen af Biskop
Broder Brorson.

a. Audita plurimum Reverendi Dni Præpositi Sacra et admodum devota meditatione in Textum Ps. 34 v. 12, et jucundo juniorum in sacris progressu explorato, has vidi Tabellas D. 22 Aprilis 1758.

Broderus

Brorson.

[Oversættelse.] Efter at have hørt den højærværdige Hr. Provsts dybe og såre opbyggelige Betragtning over Teksten Ps. 34, 12, og prøvet de unges fornøjelige Fremgang i deres Kristendom, efterså jeg Kirkebøgerne. D. 22 April 1758.

B. B.

b. Sanctas et egregias meditationes Religiosissimi et Charissimi Dni Præpos. Andr. Lundii de Scandalo audiui non sine Summa animi voluptate — Sit diu multumque fortunatus! — et explorato Juventutis in sacris progressu has vidi Tabellas. Fer. St. Michaelis d. 29 Septembris 1763.

Broderus

Brorson.

[Oversættelse.] Ikke uden den største Hjærtens Glæde hørte jeg den samvittighedsfulde, dyrebare Provst Anders Lunds dybe og fortræffelige Betragtninger »om Forargelse« — Gud skænke ham et langt og lykkeligt Liv! — og da jeg havde prøvet Ungdommens Fremgang i dens Kristendom, efterså jeg Kirkebøgerne. Mikkelsdag 29 Septbr. 1763. B. B.

[Sluttet 14 Oktober 1890.]